

vání poměrů“ – v tom nejobecnějším a nejhlubším, řekl bych existenciálním slova smyslu – není vlastně tím, co dělá vůbec kulturu kulturou? Radost z toho, že místo pěti lidí mohlo nějaký dobrý text číst nebo dobrý obraz vidět pět tisíc lidí, je, myslím, zcela legitimním výrazem porozumění smyslu kultury – a to dokonce i tehdy, kdy se projevuje jako radost z toho, že se takzvaně „věci dávají do pohybu“. Anebo není snad právě jakési „dávání do pohybu“ – opět v onom hlubším, existenciálním smyslu – prapůvodní intencí všeho vskutku kulturního? Vždyť přesně tím se vyznačuje každé dobré kulturní dílo: že dává naše ospalé duše a naše líná srdce „do pohybu“! A lze si od probouzející se lidské duše odmyslet to, čím vždy už také je, totiž probouzející se společnost?

(*Listy /Řím/ 14, 1984, č. 5, říjen, s. 1-5*)

SPISOVATELÉ PŘEDSEDOVI ČESKÉ VLÁDY LADISLAVU ADAMCOVI

Vážený pane předsedo,

přijali jsme s uspokojením nedávná prohlášení našich ústavních činitelů o změnách, k nimž má u nás dojít. Očekáváme, že tyto změny se budou týkat i politiky v oblasti kultury. Vždyť počet tvůrců, myslitelů, badatelů či novinářů, kteří jsou umlčovani a nesmějí vykonávat svoje povolání, jde ještě stále do mnoha set.

Chceme v této chvíli upozornit na kritickou situaci, v níž se vinou dosavadní kulturní politiky ocitla česká literatura.

Už sedmnáct let trvá důsledně uplatňovaná praxe, podle níž nikdo ze spisovatelů, který se jakkoli podílel (anebo z toho byl obviněn) na reformním hnutí, nesmí u nás publikovat. V rozporu nejen s ústavním právem a s mezinárodními úmluvami, k nimž se naše republika připojila, ale s celou naší kulturní tradicí, postihl zákaz více než polovinu českých spisovatelů. Za uvedenou dobu vzniklo zhruba na tisíc děl prózy, poezie, esejů, pamětí i divadelních her, z nichž sice mnohá dosáhla světové proslulosti, ve vlasti však nesměla být zveřejněna. Tento stav se stává rok

od roku nezdůvodnitelnější, v současné době trvá zřejmě už jenom proto, že přináší osobní prospěch několika spisovatelským funkcionářům, které zbavil veškeré literární konkurence.

Žádáme, aby v duchu vyhlášených demokratických principů byla zrušena veškerá administrativní opatření, která brání, aby všichni spisovatelé mohli ve vlasti publikovat svá literární díla a podílet se na činnostech, které souvisejí s jejich povoláním. Jsme přesvědčeni, že prodlužování současné nenormální situace tragicky ovlivňuje nejen úroveň české literatury, ale i morální stav společnosti, navíc ve světě trvale poškozuje pověst naší země.

V důsledku zmíněné situace bylo několik desítek našich kolegů přímo či nepřímo vypuzeno ze země. Rovněž jejich díla, jejichž hodnota je často zcela zjevná, jsou zakázána. Žádáme, aby všem byla nabídnuta možnost návratu a svobodné práce doma ve vlasti. Pokud by této možnosti nechtěli využít, měla by se při úvahách o vydání hodnotit jejich díla jako díla všech ostatních spisovatelů – podle umělecké hodnoty.

Množství děl nejen předních českých a slovenských spisovatelů, ale i nejlepších autorů světových, bylo dáno na index. Jejich díla se nesmějí vydávat, byla odstraněna z knihoven. Stalo se to většinou jen proto, že se kladně vyjádřili o reformním hnutí v šedesátých letech anebo se veřejně zastali pronásledovaných českých či slovenských kolegů. Žádáme, aby tento index byl zrušen a čtenářům u nás se vrátila možnost seznamovat se s hodnotami současné světové stejně jako české a slovenské literatury.

Po sedmnáct let vypracovávala hodnocení současného stavu literatury stále táž hrstka lidí. Ti ignorovali bezprecedentní stav, v němž se – i jejich zásluhou – naše literatura ocitla. Snažili se popřít hodnoty celé části poválečné literatury a dokonce zamlčet desítky jejich tvůrců. Je zapotřebí co nejdříve bez zaujatosti rozebrat vývoj české literatury v uplynulých desetiletích. Jsme připraveni k takové analýze přispět v nezbytném a otevřeném dialogu.

V Praze, 28. března 1987

Podepsáni:

Miroslav Červenka, Lumír Čivrný, Jiří Dienstbier, Václav Havel, Zbyněk Hejda, Josef Hiršal, Milan Jungmann, Petr Kabeš, Eva Kantůrková, Vladimír Karfík, Ivan Klíma, Eda Kriseová, Jan Lopatka, Sergej Machonin, František Pavlíček, Karel Pecka, Zdeněk Pochop, Lenka Procházková, Jaroslav Putík, Zdeněk Rotrekl, Andrej Stankovič, Martin M. Šimečka, Milan Šimečka, Jan Štern, Dominik Tatarka, Jan Trefulka, Milan Uhde, Zdeněk Urbánek, Ludvík Vaculík, Josef Vohryzek, Miroslav Zikmund

(*Obrys /Mnichov/ 7, 1987, č. 2, červen, s. 18*)